

NATURRESERVAT

GRUNNVATNET NATURRESERVAT OG BØRSELWASSDRAGET

Djupvatnet. Forsidefoto: Grunnavatnet med Børselva

Sangsvane (*Cygnus cygnus*)

ET SVÆRT VERDIFULLT VÅTMARKSOMRÅDE

Grunnavatnet naturreservat er blant de aller rikeste innlandsområdene for våtmarksfugl i hele Nordland. Flere fuglearter har noen av de største bestandene i landsdelen her. **Som våtmarksområde er Grunnavatnet naturreservat av klar nasjonal, og til og med delvis internasjonal, betydning!**

Grunnavatnet naturreservat er en del av Forsåvassdraget i Ballangen kommune sør i Ofoten. Reservatet består av tre delområder: Børselva, Grunnavatnet med Knutvatnet og Djupvatnet. Nedslagsfeltet inneholder mye kalkbergarter. Børselva er stilleflytende og har mye vannvegetasjon.

Grunnavatnet naturreservat i Ballangen kommune ble opprettet 19. desember 1997. Reservatet dekker et areal på ca 4.450 dekar, hvorav ca 1.150 dekar er landareal.

Formålet med fredningen er å bevare et våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til dets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl.

Flaskestarr (*Carex rostrata*)

Grønnstilk (*Tringa glareola*)

Grunnvatnet er som navnet indikerer grunt. Det har en uregelmessig form med mange bukter, nes og holmer. Den største bukta kalles Knutvatnet. Vatnet er prega av store, produktive sivområder, særlig i de tallrike buktene. Djupvatnet ligger nedenfor Grunnvatnet. Dybdeforholda medfører der en mer begrensa vegetasjonsutvikling, hovedsakelig knytta til inn- og utløpsosene.

Regulering av det høyereliggende Børsvatnet fører til lav vanngjennomstrømning store deler av året, noe som sammen med avrenning fra landbruket har forårsaket økt gjengroing. Fra 1997 er det gjennomført et omfattende restaureringsarbeid gjennom Børselvprosjektet.

I 2011 utarbeidet Fylkesmannen i Nordland en **forvaltningsplan** for Grunnvatnet naturreservat. Hensikten med forvaltningsplanen er at den skal sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, skjøtsel, informasjon og tilrettelegging.

Grunnvatnet ble vernet gjennom **verneplanen for våtmarksområder** (1997) i Nordland. Våtmarkene er blant de rikeste, men også mest truede naturtypene vi har. De er utsatt for en rekke forskjellige inngrep som f.eks. gjenvinning, neddemming, drenering og søppelfylling. Formålet med verneplanen er å sikre et representativt utvalg av de mange rike våtmarksområdene i Nordland.

PLANTE- OG DYRELIV

ET AV DE VIKTIGSTE HEKKEOMRÅDENE FOR VÅTMARKSFUGLER I FYLKET

Grunnvatnet og Knutvatnet er begge rike kulturlandskapssjøer med en rik vegetasjon. Kulturlandskapssjøene utgjør en sammenhengende enhet og er en svært viktig naturtypelokalitet. Børselva er ei svært viktig meandrende elv.

Vatnene og elva preges av store belter med elvesnelle-flaskestarr-sumper og noe flyteblad- og langskuddvegetasjon. I tillegg har de også forekomst av enkelte sjeldne og rødlistede vannplanter som broddtjønnaks og høstvasshår. Av vatnene er det spesielt avsnøringer og kantsoner til Grunnvatnet samt Børselva som har rik vegetasjon, mens Djupvatnet, Knutvatnet og sentrale deler av Grunnvatnet har større, åpne vannspeil. I Djupvatnet kommer Storelva inn og danner et mindre delta. Deltaet har et kompleks av vegetasjonstyper.

Grunnvatnet naturreservat er blant de aller rikeste innlandsområdene for våtmarksfugl i regionen og har noen av landsdelens største bestander av hornedykker,

Hvit nøkkerose (*Nymphaea alba*)

brunnakke og toppand. I 2009 ble det for eksempel registrert 42 par av den karakteristiske og fargerike horn-dykkeren, en av de tetteste bestandene i hele Norge! I tillegg hekker blant annet sangsvane, smålom og rød-listearten storlom, og det er registrert forekomster av sjeldne arter som skjeand, knekkand og dvergmåke. Et tranepar ble observert i området i 2009.

Området er også viktig for en lang rekke våtmarksfugler, særlig ande- og vadefugler, under vår- og høsttrekket. Fra midtsommer og utover samles flokker av andefugler for å myte, det vil si at de fornyer fjærdrakten og mister vingefjærene for en periode. I denne perioden kan de ikke fly, og er derfor avhengige av næringsrike og relativt trygge områder med våtmark. I 2009 ble det anslått at 30-50 sangsvaner, 20-30 stokkender, 50-100 brunnakker, 50-100 toppender samt enkelte kvinender myter innenfor reservatet.

I etterkant av de fysiske tiltakene har Børselva og Grunnvatnet igjen fått gode oppvekstmuligheter for ørret og det er en god bestand.

Norsk rødliste over arter og norsk rødliste over naturtyper beskriver arter og naturtyper som er trua av utryddelse, utsatt for betydelig reduksjon eller er naturlig sjeldne.

Grunnvatnet naturreservat har flere rødlistearter, både blant planter og fugler.

www.artsdatabanken.no

Horndykker (*Podiceps auritus*)

Storlom (*Gavia arctica*)

Brunnakke (*Anas penelope*)

Krikkand (*Anas crecca*)

Toppand (*Aythya fuligula*)

Grense naturreservat

Målestokk
0 m 1 km

N

Kilde: © Naturbase, Direktoratet for naturforvaltning

Tiltak i Grunnvatnet gjennom Børselvprosjektet

BØRSELVASSDRAGET OG BØRSELVPROSJEKTET

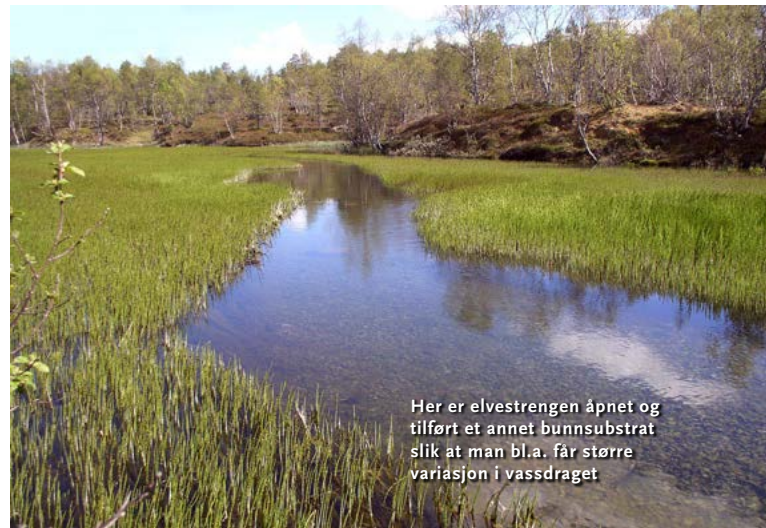
I perioden 1997-2007 ble det gjennomført et omfattende og unikt restaureringsprosjekt i Børselva, det som siden er kalt Børselvprosjektet. Gjengrodde partier er åpnet opp, vannkvaliteten er blitt bedre og sammen med mer vanngjennomstrømning i elva, opplever man i dag en renere elv, større innslag av vannfugl i området, og fisken vaker igjen i kulpene.

Børsvatnet, som Børselva har utløp fra, ble første gang regulert i 1921. Reguleringen førte til at vannføringen i Børselva ble betydelig redusert, og vannføringa kom i hovedsak fra nedbørsfeltet til elva. På 1960-tallet ble det etablert en jordbrukskanal ut i Børselva, som resulterte i at store mengder finmasser ble tilført elva. Kombinasjonen av liten vannføring, jordbrukskanalen og stor avrenning fra landbruket resulterte i kraftig gjengroing av elva. Dette har ført til at elveløpet enkelte steder har vært helt tett, noe som har hindret fisken i å vandre helt fritt i vassdraget. På samme måte ble leveområdene til flere vannfugler, som blant annet horndykker, ødelagte av gjengroingen.

Undersøkelser av elva på 1980-tallet konkluderte med at Børselva var uegnet som gyte- og oppvekstområde for ørret og det ble ikke funnet fisk i elva. I Grunnvatnet ble det funnet ørret som var påvirket av forurensingen og det ble også funnet død fisk under isen på våren på grunn av oksygenmangel.

I perioden 2008-2014 har Fylkesmannen i Nordland, sammen med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Ballangen Energi AS prøvd ut flere størrelser av vannslipp til Børselva, sammen med oppfølgende undersøkelser utført av Norges institutt for vannforskning (NIVA). Målet med prosjektet har vært å bedre både de fysisk-kjemiske forholdene i elva og levevilkårene for fisk og fugl i vassdraget. Det har vært gjennomført en rekke tiltak for å redusere forurensingen og åpne vannspeilet i elva. Elvestrengen og deler av Grunnvatnet er blitt åpnet og det har blitt etablert terskler i elva. Dette har gitt økt vanngjennomstrømning og bedre vannkvalitet. I løpet av de nærmeste årene skal myndighetene, med bakgrunn i erfaringene fra prøveperioden, fastsette et endelig reglement hvor Ballangen Energi AS pålegges å slippe den mengden vann til elva som er optimal for det biologiske mangfoldet og verneverdiene i vassdraget.

Børselvprosjektet har en egen nettside: www.borselva.no der det finnes mer informasjon.

Her er elvestrengen åpnet og tilført et annet bunnsubstrat slik at man bl.a. får større variasjon i vassdraget

DAS NATURRESERVAT GRUNNVATNET

 Das Naturreservat Grunnvatnet in der Gemeinde Ballangen wurde 1997 eingerichtet. Schutzzweck ist die Bewahrung eines Feuchtgebietes mit seiner natürlichen Pflanzen- und Tierwelt, besonders wegen der großen Bedeutung des Gebietes als Rast- und Brutgebiet von Wasservögeln.

Das Naturreservat Grunnvatnet ist ein Teil des Forså-Wasserlaufes in der Gemeinde Ballangen (südliches Ofoten). Das Reservat besteht aus drei Teilgebieten: Børselva, Grunnvatnet mit Knutvatnet, und Djupvatnet. Das Niederschlags-Einzugsgebiet umfasst viel kalkhaltiges Gestein.

Das Naturreservat ist eines der reichhaltigsten Wasservogelgebiete im Binnenland der Provinz Nordland. Mehrere Vogelarten haben hier eines ihrer größten Vorkommen in diesem Landesteil. Als Feuchtgebiet ist das Grunnvatnet-Reservat ganz klar von nationaler, teilweise sogar von internationaler Bedeutung.

Die Regulierung des höher gelegenen Sees Børsvatnet zusammen mit dem Nährstoffeintrag aus der Landwirtschaft hat dazu geführt, dass der Fluss Børselva mehr und mehr verlandete. Ab 1997 wurden im Rahmen des «Børselv-Projektes» umfangreiche Restaurierungsarbeiten vorgenommen. Zugewachsene Partien sind nun wieder geöffnet, die Wasserqualität ist besser und die Durchströmung grösser geworden. Der ganze Fluss ist sauberer, es gibt mehr Watvögel und in den Kolken springen wieder die Fische.

Willkommen im Naturreservat! Beachten Sie bitte die unten stehenden Punkte:

- Alle Pflanzen und Tiere sind geschützt. Angeln/ Fischen in Übereinstimmung mit geltendem Gesetz ist erlaubt.
- Motorisierte Fahrzeuge sind verboten.
- Das Campieren, Zelten und Aufstellen von Tarneinrichtungen zum Fotografieren ist verboten.
- Es ist verboten, Müll und Abfälle liegen zu lassen.

GRUNNVATNET NATURE RESERVE

 Grunnvatnet Nature Reserve in the municipality of Ballangen was established in 1997. The purpose of protection is to preserve a wetland site with the vegetation and fauna naturally associated with it, especially because of its great importance as a migration and nesting site for wetland birds.

Grunnvatnet Nature Reserve forms part of the Forså watercourse in the municipality of Ballangen in southern Ofoten. The reserve consists of three sub-areas: the Børselva river, the Grunnvatnet lake including Knutvatnet, and the Djupvatnet lake. The catchment area includes many types of calcareous rocks.

The nature reserve is one of the richest inland areas for wetland birds in the entire county of Nordland. Here, several bird species have some of the largest populations in the region. As a wetland site, Grunnvatnet Nature Reserve is clearly of national and even international importance.

Regulation of the Børsvatnet lake at a higher elevation and runoff from agriculture have caused increased overgrowth in the Børselva river. Since 1997, extensive restoration has been carried out through the Børselv project. Overgrown sections have been opened up, the water quality has improved, and the water flow in the river is greater. Today, the river is cleaner, the numbers of wading birds have increased, and fish are jumping in the pools again.

You are welcome to visit the nature reserve, but please note the following points:

- All vegetation, as well as the animal and bird life, is protected. Fishing is permitted in compliance with the laws in force.
- Motor traffic is prohibited.
- Camping, pitching tents and setting up camouflage cover for photography are prohibited.
- Littering is prohibited.

Smålom (*Gavia stellata*)

Myrlandskap ved Grunnvatnet

I et naturreservat er du naturens gjest

Alle er velkommen til å besøke Grunnvatnet naturreservat, men husk at all ferdsel og bruk skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Vi ber om at du merker deg følgende utdrag fra vernebestemmelsene:

- All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse.
- Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse.
- Slipp av hund er forbudt, unntatt ved lovlig jakt på hjortevilt.
- Tekniske inngrep og forsøpling er ikke tillatt.
- Motorisert ferdsel er ikke tillatt. Dette gjelder også bruk av modellbåter, modellfly og brettseiling.
- Camping, teltslagning og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

Bestemmelsene ikke til hinder for:

- Fiske.

For fullstendige vernebestemmelser, gå inn på www.lovdatab.no og søk opp Grunnvatnet.

Kort om Grunnvatnet naturreservat

Hvor:

Ballangen kommune, Nordland fylke

Fremste særpreg:

Et våtmarksområde er av klar nasjonal, og delvis av internasjonal betydning for våtmarksfugl

Friluftsliv:

Området benyttes som friluftsliv- og rekreasjonsområde for lokalbefolkningen, blant annet til fritidsfiske, elgjakt, kanopaddling i elva og fugleobservasjon. Den lokale ornitologiske foreningen arrangerer jevnlig turer til reservatet. Området skal kunne benyttes som friluftsliv- og rekreasjonsområde så lenge forstyrrelsen på fuglelivet er begrenset.

Informasjon om overnattings- og servicetilbud:

Pippira siida AS: www.pippirasiida.no

Ballangen camping: www.ballangencamping.com

Korshamn Fort: <http://korshamnfort.blogspot.no>

Kart:

Kartblad N50 : 1331 IV Evenes

Opprettet:

19. desember 1997

Areal:

Ca 4.450 dekar, hvorav ca 1.150 dekar er landareal.

Tilliggende verneområder:

Melkevatn-Hjertvatn-Børsvatn naturreservat og

Børsvatnet naturreservat

Informasjon:

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelinga, Statens Hus, Molov 10, 8002 Bodø, tlf.: 75 53 15 00. www.fylkesmannen.no/nordland

Forvaltning og oppsyn:

Fylkesmannen i Nordland

Statens naturoppsyn, tlf.: 73 58 05 00. www.naturoppsyn.no

Mer informasjon:

<http://faktaark.naturbase.no/Vern?id=VV00000213>

NATURRESERVAT

Naturreservat er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldloven.

Dette er områder som inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, har en særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Fylkesmannen i NORDLAND

MILJØ-
DIREKTORATET

Ballangen
Energi AS

- Miljø, kvalitet, mangfold